

Trhová ekonomika

Trhová ekonomika – zakladá na systéme slobodného podnikania a voľnej súťaže. V rámci trhového mechanizmu sa snažíme dosiahnuť jednotu medzi výrobou a ponukou. Trh - je miesto kde sa stretávajú výrobcovia a spotrebitelia, predávajúci a kupujúci, predaj a kúpa, ponuka a dopyt. Trh je tá oblasť ekonomiky, kde dochádza k výmennej činnosti medzi jednotlivými subjektami prostredníctvom výmeny tovarov a služieb za trhové ceny.

Trhové hospodárstvo - je slobodné podnikanie veľkého počtu podnikateľov, pričom trh rieši tri základné otázky ekonomiky ako aj rozdielne záujmy medzi predávajúcim a kupujúcim. Trhové hospodárstvo v úplne čistej podobe v podstate neexistuje.

Trhový mechanizmus

Je zložitý mechanizmus, ktorý na základe cien na trhu reguluje vzťah medzi ponukou a dopytom.

(Ak dopyt prevyšuje ponuku ceny tovarov sa zvyšujú. Táto situácia láka ďalších podnikateľov, aby prichádzali na trh s výrobkami vyššej kvality a s nižšou cenou – ponuka začne prevyšovať dopyt. Na trhu nastane konkurencia a výrobcovia, ktorí nedokážu vyrábať za nižšie náklady z trhu odchádzajú – tovarová rovnováha.)

Všeobecné predpoklady fungovania trhového mechanizmu:

- 1.Existencia konkurenčného prostredia – súťaživosť
- 2.Relatívna voľnosť vstupov a výstupov výrobcov na trh
- 3.Voľná tvorba cien na základe ponuky a dopytu na trhu
- 4.Vytváranie všeobecných podmienok na pôsobenie trhového mechanizmu zo strany štátu.

Formy trhu:

Polypol nastáva:

Keď je na trhu veľa predávajúcich a veľa kupujúcich, nastáva dokonalá konkurencia, to znamená, že ani jeden účastník nie je dost silná na to aby určoval cenu. (burza s cennými papiermi)

Oligopol nastáva:

Keď je na trhu - málo predávajúcich a veľa kupujúcich – oligopol na strane ponuky.

Ceny sa udržujú alebo je tendencia zvyšovania cien.

Keď je na trhu - veľa predávajúcich a málo kupujúcich – oligopol na strane dopytu.

Ceny sa udržujú alebo je tendencia znižovania cien.

Monopol nastáva:

Keď na trhu je pre jeden druh tovaru iba jeden predávajúci alebo jeden kupujúci.

Podľa toho rozlišujeme monopol ponuky a monopol dopytu.

Ponuky- napr. slovenská pošta.

Monopol je výsady a prioritné postavenie podnikateľského subjektu z ktorého mu plynú ekonomické výhody.

Konkurencia

Je hospodárska súťaž, pri ktorej sa podnikateľský subjekt snaží o čo najlepšie postavenie na trhu (predstihnúť svojich konkurentov).

Konkurencia odbytu - prebieha medzi kupujúcimi, ktorí sa snažia nakúpiť čo najviac a za nižšie ceny.

Konkurencia ponuky - prebieha medzi výrobcami v prípade vyššej ponuky, ako je dopyt.

Získanie dôvery u svojich zákazníkov.

Necenová konkurencia - hospodárska súťaž zameraná na zvyšovanie kvality tovaru a spokojnosti kupujúceho.

Cenová konkurencia - je zdanlivé znižovanie cien v prípade vyššej ponuky, ako je dopyt.

Dokonalá konkurencia - polypol

Nedokonalá konkurencia - monopol, oligopol

Druhy trhu:

1.Trh so spotrebnými predmetmi – je obchodovanie s výrobkami konečnej spotreby (potraviny, odev, obuv...)

2.Investičný trh – je obchodovanie s výrobkami, ktoré slúžia na ďalšiu výrobu. (stroje, technológie...)

3.Kapitálový trh – je poskytovanie dlhodobých úverov a pôžičiek.

4.Peňažný trh – je poskytovanie krátkodobých úverov a pôžičiek

5.Trh s nehnuteľnosťami – je obchodovanie pozemkami, budovami a stavbami.

6.Trh práce – ponuka a dopyt po pracovných silách.

7.Devízový trh – obchodovanie s cudzími menami. Mena je druh peňazí v danom štáte.

8.Trh s cennými papiermi – akcie, obligácie, dlhopisy....

9.Trh s ojazdenými automobilmi, s kávou, s ropou...

Základné faktory výroby:

Výrobné faktory:

Sú statky alebo služby, ktoré vchádzajú do výrobného procesu a vytvárajú nové statky alebo služby.

1.Príroda: Je nositeľom prírodných zdrojov – pôda, prírodné podmienky (teplota, zrážky...).

2.Pôda: je najdôležitejší prírodný zdroj pre výrobu potravín. Potraviny sú existenčnou potrebou pre život ľudí. Poskytuje aj zdroje pre iné druhy výrob (uhlie, ropa, plyn, nerasty...). Bez nej by nebol život na Zemi.

3.Práca: Nositeľom výrobného faktoru práca je človek, ktorá za odvedenú prácu dostáva príjem.

Človek a jeho pracovná sila má rozhodujúce postavenie. Je tvorivý prvok, výrobca úžitkových hodnôt a súčasne aj spotrebiteľ.

Pri vysokej úrovni výroby stále väčší význam nadobúda kvalifikácia pracovných síl. V ekonomike rozlišujeme prácu fyzickú, duševnú, kvalifikovanú, nekvalifikovanú, mechanickú a tvorivú.

4.Kapitál: Tvoria ho všetky výrobné statky, ktoré slúžia na výrobu iných statkov a poskytovanie služieb. Kapitál je majetok z hľadiska zdrojov.

Z hľadiska zdrojov:

a.Vlastný kapitál – majetok nadobudnutý z vlastných zdrojov

b.Cudzí kapitál – majetok nadobudnutý z cudzích zdrojov (úvery, pôžičky)

Formy kapitálu:

a.Peňažný kapitál – podstatou sú peniaze v hotovosti a uložené na účtoch.

b.Výrobný kapitál:

-fixný (dlhodobý): trvanie je nad jeden rok. Tento kapitál sa opotrebuje ale nespotrebuje, a len časť svojej hodnoty prenáša na nový výrobok vo forme odpisov.

-obežný (krátkodobý): doba trvania je jeden výrobný cyklus. Spotrebuje sa vo výrobnej procese odrazu a celú svoju hodnotu prenáša na nový výrobok.

c.Fiktívny kapitál – má podobu cenných papierov.

Kapitál je jeden z výrobných činiteľov bez ktorého nemožno zabezpečiť výrobu. K týmto faktorom treba pripočítať podnikateľa ako štvrtý činiteľ výroby.